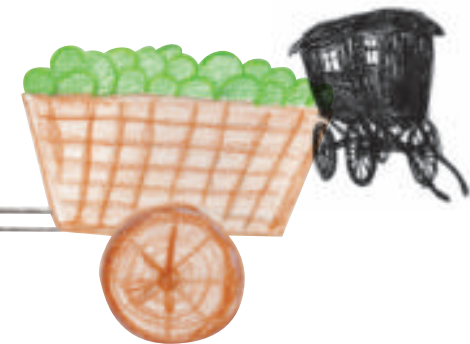
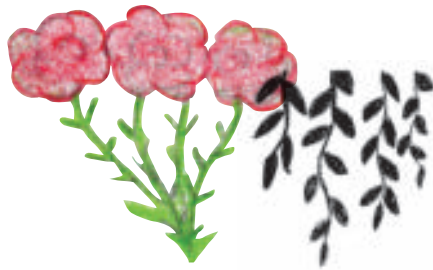

TREGIME PËR TË QENË SË BASHKU
PRICE DA BI BILI ZAJENDO
TE LAMEN KAN SAR TE OVAS KUPATE
FIABE PER STARE INSIEME

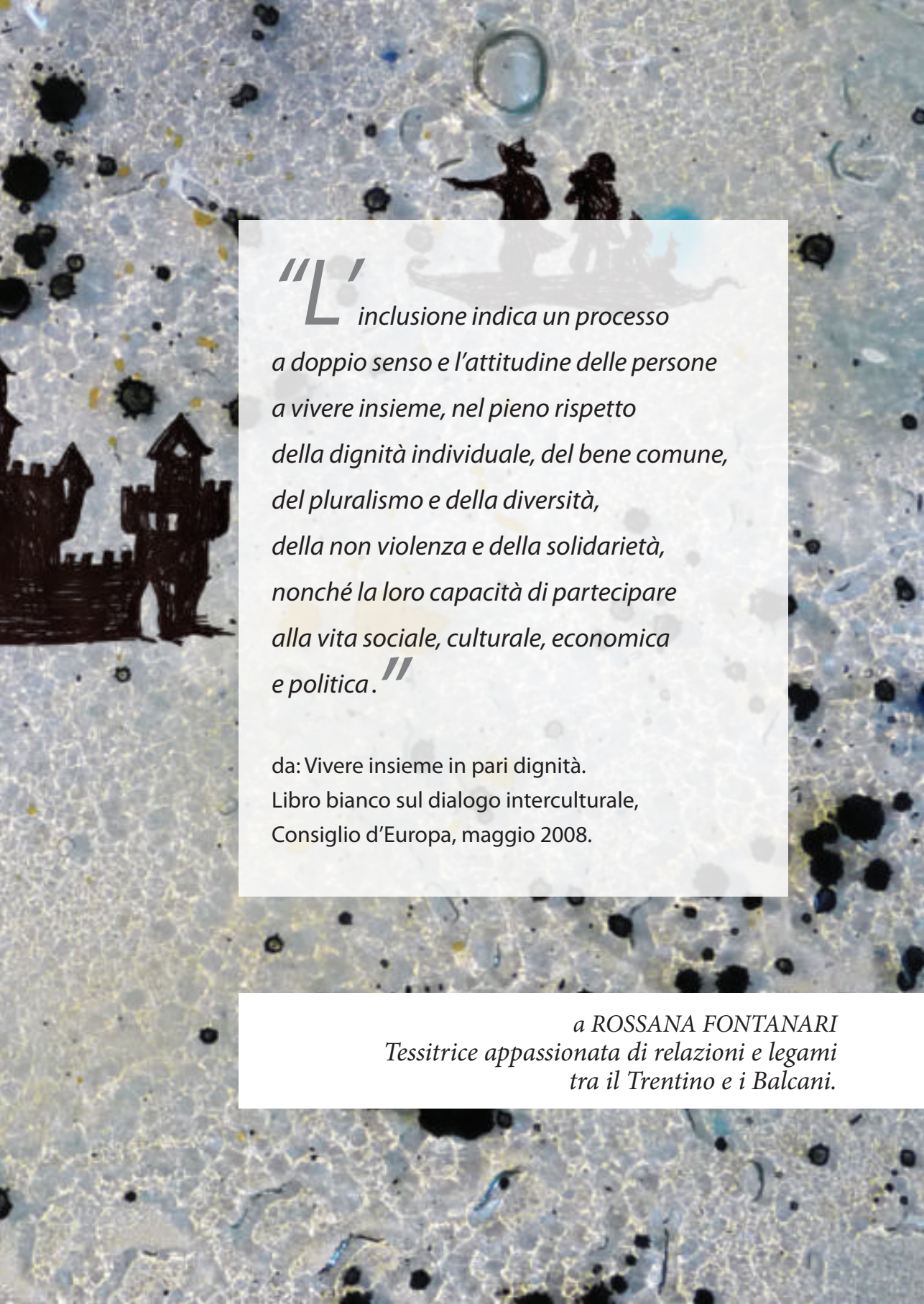

“Përfshirja shfaq një proces të dyanshëm si dhe aftësinë e personave për të jetuar së bashku, duke respektuar dinjitetin individual, të mirën e përbashkët, pluralizmin dhe dallimet, anti-dhunën dhe solidaritetin, përfshirë këtu edhe aftësinë e pjesëmarrjes në jetën shoqërore, kulturore, ekonomike dhe politike.”

Te jetojmë së bashku me dinjitet
Libri i bardhë mbi dialogun ndërkulturor,
Këshilli i Evropës, Maj 2008.

*Për ROSSANA FONTANARI
“Inciatore e pasionuar e lidhjeve
mes Trentinos dhe Ballkanit.”*

“L’ inclusione indica un processo
a doppio senso e l’attitudine delle persone
a vivere insieme, nel pieno rispetto
della dignità individuale, del bene comune,
del pluralismo e della diversità,
della non violenza e della solidarietà,
nonché la loro capacità di partecipare
alla vita sociale, culturale, economica
e politica.*”*

da: Vivere insieme in pari dignità.
Libro bianco sul dialogo interculturale,
Consiglio d’Europa, maggio 2008.

a ROSSANA FONTANARI
*Tessitrice appassionata di relazioni e legami
tra il Trentino e i Balcani.*

PËRFSHIRJA: NJË URGJENCË EDUKATIVE

*S*fida në të cilën gjendet shkolla në kuadër të gjendjes aktuale dhe shoqërore është

më ambicioze dhe më e vështirë se sa në të kaluarën. Mësimdhënësit thirren për të shpjeguar promovimin e aftësive shoqërore, pra të të gjitha atyre sjelljeve që e mundësojnë të jetuarit në një komunitet gjithnjë e më shumë-etnik dhe shumë-kulturor.

Në një ambient shoqëror të karakterizuar nga ndërthurja e kulturave të ndryshme, si në Kosovë po ashtu në Itali, qasja në të drejtën e të gjithëve për të studiuar i përgjigjet urgjencës edukative për të mësuarit mbi "të qenit së bashku" dhe shndërrohet në kontekst të privilegjuar për të njohur dhe për të përfituar sjellje të vetëdijshme të komunikimit dhe ndërveprimit.

Nuk është më e mjaftueshme bashkëjetesa, është e nevojshme të mësojmë së jetuari së bashku për të kërkuar objektiva të përbashkëta dhe për të krijuar një shoqëri të përbashkët, gjegjësisht një komunitet mbi të cilin realizohemi dhe jetojmë në paqe.

PËRSE TREGIMI PËR NJË SHKOLLE GJITHËPËRFSHIRËSE?

Libri *“Tregime për të mësuar që të jetojmë së bashku”* paraqet një nga elementet e projektit *“Edhe në Shtatë Shtator...të gjithë në shkollë!”* të zbatuar nga Mësimdhënësit Pa Kufij në Kosovë në bashkëpunim me Trentino con i Balcani, për t’i dhënë kështu përgjigje nevojave dhe për të promovuar gjithëpërfshirjen dhe ndjesinë e përkatësisë mes nxënësve të shkollës fillore *“Xhemajl Kada”* në Pejë, ku është i pranishëm fenomeni i braktisjes së shkollës dhe fenomeni i ndërlidhjes së ngushtë mes varfërisë dhe mësimnxënies në mesin e nxënësve të komuniteteve jo-shumicë si Rom, Ashkali dhe Egjiptian.

Projekti është shtrirë në shumë nivele dhe është zbatuar në Kosovë përmes organizimit të kampeve verore nga

mësimdhënësit të përzgjedhur dhe në posedim të aftësive të ndërlidhura, si edukimi, qyte-

taria, analiza të parandalimit shkollor në kuadër të integritetit dhe në kuadër të edukimit psiko-pedagogjik të cilat vijnë nga anë të ndryshme të Italisë (Lombardi, Toskanë, Kampanjë, Marke, Kalabri, Veneto) sidomos nga Trentino.

“Tregime për të mësuar që të jetojmë së bashku” është një përmbledhje e disa teksteve fantastike, të shkruara në gjuhën e tyre origjinale, të

përzgjedhura nga nxënësit dhe mësimeve në shkollë “Xhemajl Kada” në Pejë, për të njohur kulturën e tyre dhe kulturat tjera, për të gjetur po ashtu pika të përbashkëta kontakti mes tyre. Personazhi urëlidhës, që në tregim është i përfaqësuar me moton “bashkimi

bën fuqinë” i ndihmon nxënësit që të kuptojnë, pa marrë parasysh prapavijave të ndryshme narrative, se si solidariteti është elementi i përbashkët i tregimeve, ku paraqet ngjashmërinë e thellë mes kulturave të ndryshme. Teksti është i pasuruar nga skedarë veprimi për t’u zhvilluar në grupe dhe nga vizatime shumë të bukura dhe shumëgjyreshe të realizuara nga nxënësit në kuadër të një formimi disiplinor të mirëkuptimit brenda këtij teksti fantastik. Qëllimi ka qenë që përmes mbledhjes së teksteve të bëhet promovimi i vijimit të mësimeve në shkollë pikërisht nga ata nxënës të cilët u përkasin kulturave të ndryshme, të cilët shpesh nuk e shfrytëzojnë të drejtën e mësimeve në shkollë, nga se ndihen të përjashtuar pikërisht si rezultat i të qenit pjesë

e kulturave të ndryshme nga ajo i të cilës i përket pjesa më e madhe e nxënësve të klasës. Tregimi është një lloj përshkrimi i pranishëm në traditat e çdo populli dhe si i tillë përbën një instrument didaktik i cili është në gjendje të krijojë pika kontakti, na mundëson njohjen e jetës së përditshme të një grupi shoqëror, si dhe na mundëson zbulimin e karakteristikave dhe dallimeve që përbejnë një vend dhe mënyrën e tij e të të jetuarit. Pra këto tregime paraqesin një rrugë drejt kulturave "të tjera" dhe mund të shndërrohen në një element të rëndësishëm për zbatimin e një didaktike ndërkulturore dhe gjithëpërfshirëse. Çdo tregim fantastik shndërrohet në një mundësi për të njohur dallimet dhe mbi të gjitha analogjitë përmes një shkëmbimi imagjinar, ku personat dhe ngjarjet

e tyre, mu ashtu siç na tregon Vinicio Ongini, shndërrohen në "ura" për t'u njoftuar dhe çmuar mes nesh, duke gjetur po ashtu një ngjashmëri të përbashkët në kuadër të dallimeve kulturore të cilave u përkasim. Libërthi, përmes përshkrimit ndërkulturore, konkretisht paraqet edhe një marrëveshje edukative: në realizimin e së cilës, përveç nxënësve dhe mësimeve, kanë kontribuar edhe akterë të ndryshëm dhe me profesione të ndryshme të cilët merren me edukimin në komunitetin e Pejës, duke besuar që përballja e kulturave të ndryshme përmes tregimeve fantastike mund të jetë një pikënisje e ndërtimit të një komuniteti gjithëpërfshirës dhe i një modeli të ri të qytetarisë gjithëpërfshirëse.

INCLUSIONE: UN'URGENZA EDUCATIVA

*L*a sfida che la Scuola si trova a raccogliere nel contesto sociale attuale è più ambizio-

sa e impegnativa rispetto al passato: i docenti sono chiamati a istruire promuovendo abilità sociali, cioè tutti quei comportamenti che permettono di vivere in una comunità sempre più multietnica e multiculturale.

In un tessuto sociale caratterizzato dall'intreccio di varie culture, in Kosovo come in Italia, l'accesso al diritto allo studio per tutti risponde quindi all'urgenza educativa di imparare a "stare bene insieme" e diventa il contesto privilegiato per conoscere e acquisire atteggiamenti consapevoli di comunicazione e cooperazione.

Non è più sufficiente coabitare, è necessario imparare a convivere, per ricercare obiettivi comuni al fine di creare assieme una società, una comunità in cui realizzarsi e vivere nella pace.

PERCHÉ LA FIABA PER UNA SCUOLA INCLUSIVA?

Il libretto *“Fiabe per imparare a stare insieme”* rappresenta una delle azioni del progetto *“Anche a Shtat Shtatore...tutti a scuola!”* attuato in Kosovo da Docenti Senza Frontiere, in collaborazione con l'Associazione Trentino con i Balcani, per rispondere al bisogno di promuovere inclusione e senso di appartenenza tra gli studenti tra i 6 e i 16 anni della Scuola “Xhemajl Kada” di Pejë/Peć, dove è il diffuso il fenomeno del drop out e la forte correlazione tra povertà e istruzione tra gli alunni appartenenti alle minoranze Rom, Ashkalim Egitiana e Bosniaca.

Il progetto è stato steso a più mani e attuato in Kosovo nel corso di alcuni campi estivi, da

docenti selezionati e in possesso di competenze legate all'educazione alla cittadinanza mondiale, all'analisi e prevenzione scolastica all'integrazione, all'ambito psicopedagogico, provenienti da diverse parti d'Italia (Lombardia, Toscana, Campania, Marche, Calabria, Veneto) e naturalmente dal Trentino.

“Fiabe per stare insieme”

è una raccolta di alcuni testi fantastici, scritti in lingua originale, scelti dagli alunni e dai docenti della scuola di Pejë/Peć

“Xhemajl Kada” per conoscere la propria e le altrui culture, trovando diversità e punti di contatto. Il personaggio ponte, che nella raccolta è rappresentato dal motto “l’unione fa la forza”, aiuta gli alunni a cogliere, nonostante gli sfondi narrativi diversi, come la soli-

darietà sia l’elemento che accomuna i racconti, somiglianza profonda tra culture diverse. Il testo è arricchito da schede operative da svolgere in gruppo e dai bellissimi, colorati disegni realizzati dagli alunni all’interno di un percorso disciplinare di comprensione del testo fantastico.

L’intento è stato quello di favorire, attraverso la raccolta dei testi, la frequenza a scuola proprio di quegli studenti appartenenti a culture diverse, che spesso non si avvalgono del diritto allo studio, perché si percepiscono esclusi, in quanto appartenenti a culture diverse da quella a cui appartiene la maggior parte del gruppo classe.

La fiaba è un genere narrativo presente nella tradizione di ogni popolo e quindi uno strumento didattico capace di cre-

are punti di incontro, permette di conoscere la vita quotidiana di un gruppo sociale, aiutando a scoprire le caratteristiche e le differenze che connotano un Paese, un modo di vivere. Rappresenta quindi una via di accesso a culture "altre" e può diventare elemento privilegiato per attuare una didattica interculturale e inclusiva.

Ogni racconto fantastico diventa così un'opportunità per cogliere differenze, ma soprattutto analogie, attraverso uno scambio immaginario dove i personaggi e le loro vicende, come ricorda Vinicio Ongini, diventano "ponte" per conoscersi e apprezzarsi, ritrovando una comune somiglianza nella differente cultura di appartenenza.

Il libretto, attraverso la narrazione interculturale, rappresenta concretamente anche un patto educativo: alla sua realizzazione, oltre agli alunni e ai docenti, hanno contribuito attori diversi che a vario titolo si occupano di educazione per la comunità di Pejë, nella convinzione che, mettendo a confronto culture diverse attraverso racconti fantastici, si possa iniziare a costruire una comunità inclusiva e un nuovo modello di cittadinanza accogliente.

Në bashkëpunim me: / In collaborazione con:

ISTITUTO COMPRENSIVO
ALDENO - MATTARELLO

Shkolla Fillore
"Xhemajl Kada"
Pejë

PROVINCIA AUTONOMA
DI TRENTO

KOMUNA
E PEJËS

VËLLEZËRIT SHPËTOJNË VAJZËN E MBRETIT

Përrallë shqipe në gjuhën shqipe..... 17

BRAĆA SPASAVAJU KRALJEVU KĆER

Albanska priča na bosanskom jeziku..... 22

O PHRAJLA IKALENA KOTAR O DARIPENE THAGARESKE CHAJA

Povestea albaneză în limba romani..... 24

I FRATELLI CHE SALVARONO LA FIGLIA DEL RE

Fiaba albanese in lingua italiana..... 26

SEDAM PRUTOVA

Bosanska priča na bosanskom jeziku..... 31

SHTATË THUPRAT

Përrallë boshnjake në gjuhën shqipe..... 37

EFTA RANIKA

Bosniaca paramis in Romani Paramid..... 39

I SETTE BASTONI

Fiaba bosniaca in lingua italiana..... 41

MUZIKANI FAMILIJA

Romani paramis in Romani paramid..... 45

FAMILJA MUZIKANTE

Përrallë rome në gjuhën shqipe..... 51

MUZIKALNA FAMILIJA

Romska priča na bosanskom jeziku..... 53

LA FAMIGLIA DEI MUSICISTI

Fiaba rom in lingua italiana..... 55

IL DRAGO DALLE SETTE TESTE

Fiaba italiana in lingua italiana..... 59

DRAGOI ME 7 KOKA

Përrallë italiane në gjuhën shqipe..... 65

AŽDAJA SA SEDAM GLAVA

Italijanska priča na bosanskom jeziku..... 67

O AZDAJA E EFTA SORENCAR

Italianski paramis in romani paramid..... 68

VËLLEZËRIT SHPËTOJNË VAJZËN E MBRETIT

Përrallë shqipe në gjuhën shqipe

BRAĆA SPASAVAJU KRALJEVU KĆER

Albanska priča na bosanskom jeziku

O PHRAJLA IKALENA KOTAR O DARIPENE
THAGARESKE CHAJA

Albanikani paramis in Romani paramid

I FRATELLI CHE SALVARONO LA FIGLIA DEL RE

Fiaba albanese in lingua italiana

VËLLEZËRIT SHPËTOJNË VAJZËN E MBRETIT

PËRRALLË SHQIPE NË GJUHËN SHQIPE

Na ishin tre vëllezër. Një ditë dolën në treg dhe duke shëtitur blenë gjësende të ndryshme.

Njëri kishte blerë një palë dylbi, i dyti një qilim fluturues dhe i treti një gotë me ujë shërues.

Një ditë vëllezërit dolën për të shëtitur nëpër bjeshkë.

Më i madhi nga vëllezërit përderisa shikonte me dylbi në

oborrin mbretëror, vërejti se kishte vdekur vajza e mbretit. Posa u tregoi dy vëllezërve të tij se vajza e mbretit kishte vdekur, vëllai i dytë tha:

- Hypni në qilim që të shkojmë për ta parë!

Që të tre vëllezërit hipën në qilimin fluturues dhe u nisën për në pallatin e mbretit. Arritën në pallat përpara se vajza e mbretit të varrosej.

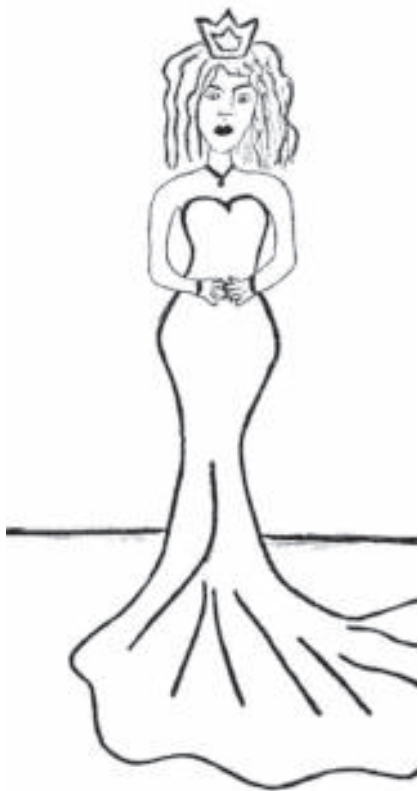
Me të arritur, vëllai i vogël, i cili më herët ne treg e kishte blerë ujin shërues, menjëherë ia vuri në gojë ujin vajzës së mbretit e cila menjëherë u shërua.

Mbreti prej gëzimit tha:

Pasi më shpëtuat vajzën, njërit prej jush po ia jap për grua.

Tre vëllezërit u zunë dhe u ngatërruan mes vete, sepse secili e donte për vete vajzën e mbretit.

- Sikur mos të i kisha unë dylbitë - thoshte vëllau i madh - nuk do ta dinim se kishte vdekur.

- Sikur mos të u kisha sjellur unë me qilim - thoshte vëllau i dytë - nuk do mbërrinim këtu.

- Sikur mos të ia jepja unë ujin shërues, ju asgjë nuk do kishit

mundur që të vëni në dritë - thoshte vëllau i vogël.

Pasi nuk arrinin asesi me një marrëveshje mes tyre, shkuan që të tretë tek kadiu.

Kadiu së pari i mori dylbitë, i shikoi dhe nuk gjeti asgjë të dëmtuar në to.

Shikoi edhe qilimin, edhe ai ishte i pa dëmtuar.

Kur ia shikoi vëllait të vogël shishen e zbrazët tha se
“vajzën duhet t’a merr për grua vëllau i vogël”.

Dy vëllezërit e tjerë kundërshtuan. Kadiu ju tha se “vëllait
të vogël ju ka shpenzuar uji dhe gota e zbrazët nuk i hyn-
te më në punë, kurse Ju dy asgjë nuk keni humbur, ti i ke
dylbitë kurse ti tjetri e ke qilimin”.

Pas kësaj që të dy vëllezërit u pajtuan.

Mbreti nga gëzimi nuk i la pa i shpërblyer edhe këta dy
vëllezërit e tjerë duke u dhënë nga një qese me flori.

Vëllezërit shpëtojnë vajzën e mbretit - Braća spasavaju kraljevu kćer
O phrajla ikalena kotar o daripene thagareske chaja - I fratelli che salvarono la figlia del re

BRAĆA SPASAVAJU KRALJEVU KĆER

ALBANSKA PRIČA NA BOSANSKOM JEZIKU

*B*ilo je tri brata. Jednog dana pošli su u trgovinu tako šetajući kupili su razne stvari.

Jedan je kupio jedan par dvogleda, drugi jedan ljeteci ćilim i treći jednu čašu ljekovite vode.

Jednog dana braća su pošla u šetnju po planini. Najstariji od braće dok je dvogledom gledao u kraljevsko dvorište primjeti da je umrla kraljeva kćer. Nakon što je rekao braći da je kraljeva kćer umrla, drugi brat reće:

- Penjite se na ćilim da idemo i da vidimo!

Sva tri brata popeše se na ljeteci ćilim i krenuli su prema

Agnesa Rexhaj

kraljevkoj palači. Stigli su u kraljevoj palači prije no što je kraljeva krećrka bila sahranjena.

Stigavši, mlađi brat, koji je ranije kupio lekovitu vodu, odmah je vodu sipao u ustima kraljeve kćeri koja se odmah izlječila.

Kralj od radosti reće:

Pošto ste mi spasili kćer, jednom od vas dajem je za ženu.

Tri brata počese se prepirati međusobno, jer svaki je željeo za sebe kraljevu kćer.

- Da je nisam ja video dvogledom - reće stariji brat-ne bi znali da je ona umrla.

- Da ne bih vas ja doveo ćilimom-reče drugi brat-ne biste mogli stići ovdje.

- Kada ne bih joj dao lekovitu vodu, vi ne biste mogli ništa raditi-reče najmlađi brat.

Pošto se nisu mogli sporazumeti u vezi ovoga, odoše sva trojica kod kadije. Kadija je prvo uzeo dvogled, gledao je, i nije primjetio nikakvo oštećenje kod njih.

Uzeo je i drugome ćilim, i on je bio neoštećen.

Kada je video praznu ćašu mlađem bratu reče da djevojku treba uzeti za ženu mlađi brat.

Druga braća protiviše se. Kadija reče da se mlađem bratu potrošila voda i da prazna ćaša više mu nije potrebna. Dok vas dvojica niste ništa izgubili, ti imaš dvogled dok ti drugi imaš ćilim. Nakon ovoga oba brata su se pomirili.

Kralj, od sreće ngaradio je i ova dva brata, dajući im po jednu kesu zlata.

O PHRAJLA IKALENA KOTAR O DARIPENE THAGARESKE CHAJA

ALBANIKANI PARAMIS IN ROMANI PARAMID

*S*ine amenga trin phralla jekh dive gjile ando pazari te sheton thaj kinde disave sendore.

O jekh khinda dublije o dujto kinda jekh cylymo phakensa o trito jekh gota pajesa khaj sastaroll.

Jekh dive e phrall ikile te shetonpe ande planin, o majo baro katar e phrall ikalda pe dubije thaj dikolla kotar o mbreti thaj dikla kaj muli leseri chaj, thaj jekharata mothoda pe pralenge l chaj e mretorskiri muli o dujto phrall phenda:

- Beshen po cylymo te gjah the dikha?

Geja khaj sa oll trin phralla cutepe po celimi te gjan te dikhen so cerdillo ko mbreti von resle ando pallati anglall sete pharvarollpe.

Sar resle o cekno phrall ikalda o pani khaj cinda ando pazari thaj cuta e chajake e mretese ando muje thaj i chaj jekharatar sastili.

O mreti katr l bah phenda:

Sose spaisardenlla jekh katar tumende trubull te lenlla rromnake.

Sa o trin phralla astardepe mashkar pese thaj ceren allava sose sarsavo mangella te ovell lesi romni

O baro phrall phenella
tena dikhava kotar me dul-
bije tumend nika gjanena
se muli e mreteskeri chaj.

O dujto phrall phenella
tena Avella mo cylymo
amen nikamaserasa te
ava gji khate.

O trito phrall penella mate
Avella o pani te davlla voj
nimaka avell gjuvdi.

Palla kavaste e phralla
gile ko kadija te lenpe
khan sose von nishtisar-
de te arachen reshanje
Kana gjile ko kadija sar-
majangllall o kadija lina
ko vas e durbije te dikho-
len te naj damtisarde.

Napall lilla o celimo katar o dujto phrall te dikhele tenaj
damdisardo as vovo najsa damdisardo.

Kana avillo o redo ko trito phrall o kadija phenda kaj e
chora e mreteskeri trubull te zhenisarella o cikono phrall.

Palla kava e duj phralla hollajle, o kadija phenda lengje
kaj tumend kanci ni hasarden se tut l situ ce durbije vi tut
l situ ciro cylimi a o trito hasarda po paj sose troshirsardale thaj
nishtill te arakhole maj godelese o cekno phrall lillalla romance.

I FRATELLI CHE SALVARONO LA FIGLIA DEL RE

FIABA ALBANESE IN LINGUA ITALIANA

C'erano una volta tre fratelli. Un giorno i tre fratelli andarono al mercato e comprarono tre oggetti.

Il primo comprò un binocolo, il secondo comprò un tappeto volante, il terzo una boccetta di acqua guaritrice.

Dopo qualche tempo, i tre fratelli uscirono per una passeggiata in montagna. Il più vecchio prese il binocolo per osservare i dintorni. Guardando verso il palazzo reale, notò che la figlia del re giaceva a terra senza vita. Lo raccontò subito ai fratelli e il secondo disse: "Salite sul mio tappeto, andiamo a vedere che cosa succede!"

I tre fratelli salirono sul tappeto volante e andarono al palazzo reale. Arrivarono in tempo, prima che la figlia del re venisse sepolta.

Appena arrivati, il fratello minore, che aveva acquistato al mercato la boccetta di acqua guaritrice, versò il liquido magico nella bocca della figlia del re, che si risvegliò.

Il re, con il cuore colmo di gioia, dichiarò: "Ora che mia figlia è salva, andrà in sposa ad uno di voi".

I tre fratelli cominciarono a litigare per decidere chi dovesse prendere in sposa la figlia del re.

Il primo disse: "Se io non avessi usato il mio binocolo, non avremmo mai potuto sapere che la figlia del re era morta".

Il secondo disse: "Se io non vi avessi trasportati sul mio tappeto magico, non saremmo mai arrivati qui in tempo".

Il fratello più piccolo disse: "Se io non avessi avuto la mia acqua guaritrice, non avremmo potuto fare nulla".

Non riuscendo ad accordarsi, andarono da un vecchio saggio. Il vecchio saggio prese il binocolo, lo osservò, e non trovò nulla di danneggiato. Guardò anche il tappeto del secondo fratello, e nemmeno questo era danneggiato. Quando guardò la boccetta del fratello minore, vide che

era vuota e disse che era il fratello più piccolo a dover sposare la figlia del re. Gli altri due fratelli erano contrariati. Il vecchio saggio disse allora che il fratello piccolo aveva dato tutta l'acqua guaritrice per la figlia del re e non avrebbe più potuto usare la sua boccetta, mentre gli altri due fratelli non avevano perso nulla, ma avevano ancora il binocolo e il tappeto. I fratelli capirono e furono d'accordo. Il re, però, per la gran gioia decise di dare anche agli altri due fratelli una ricompensa: un sacchetto pieno di monete d'oro.

SEDAM PRUTOVA

Bosanska priča na bosanskom jeziku

SHTATË THUPRAT

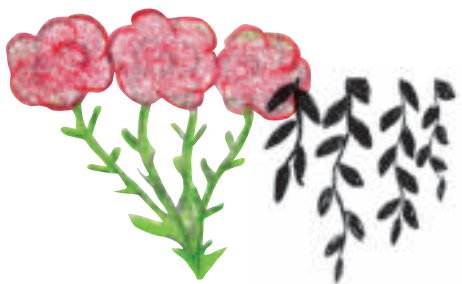
Përrallë boshnjake në gjuhën shqipe

EFTA RANIKA

Bosniaca paramis in Romani Paramid

I SETTE BASTONI

Fiaba bosniaca in lingua italiana

SEDAM PRUTOVA

BOSANSKA PRIČA NA BOSANSKOM JEZIKU

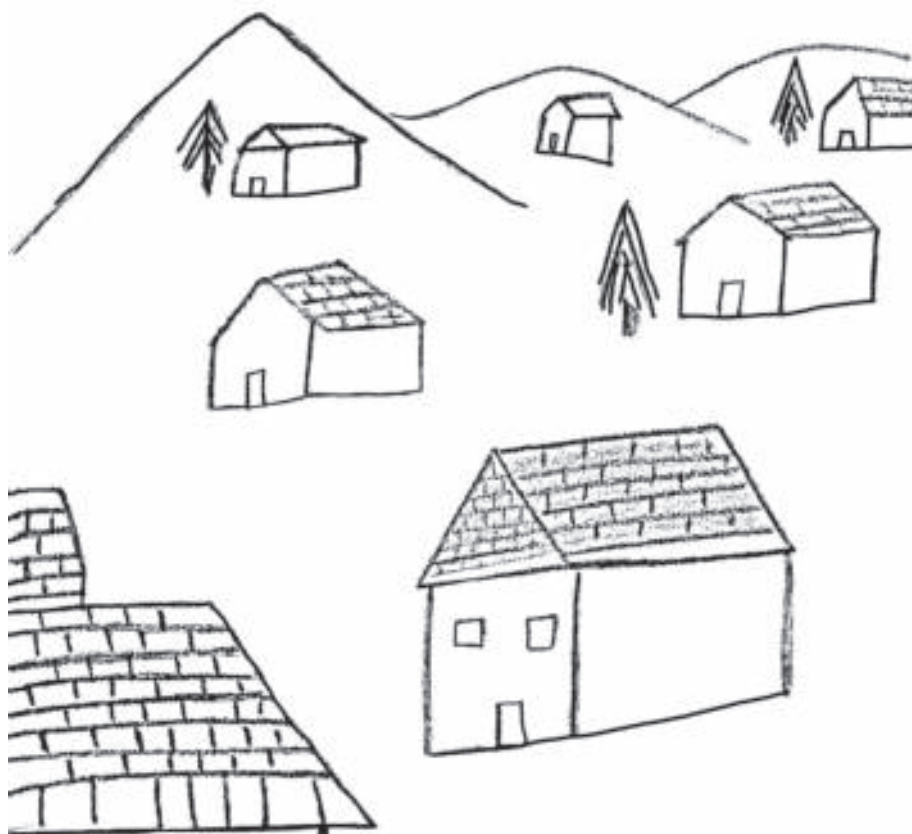
Bilo jednom sedmoro braće. Živjeli su složno. Nikada se nisu rastajali.

Zajedno su išli u lov. Zajedno su mogli uloviti i živog medvjeda, vuka, tigra.

Jednom su i lava ulovili. Prošlo je mnogo godina. Braća su odrasla. Oženili su se.

Svaki je sebi sagradio kuću. Sve manje su se družili. Zatim su se počeli i svađati. Bojeći se da mu se sinovi grdno

ne zavade, otac ih pozove i reče im: "Djeco moja, dođite sutra meni! Svaki neka donese po jedan prut!" Sutradan sinovi dođu ocu i donesu sedam prutova.

Otac sveže prutove u jedan snop i reče sinovima: "Djeco moja, hoću vidjeti jeste li snažni. Koji će od vas slomiti ove prutove?" Sinovi su poslušali oca. Ali ni jedan od njih nije mogao prelomiti snop.

Onda starac razveže snop i reče sinovima: "Probajte sada!" Sinovi uzmu svaki po jedan prut i prelome ga lako. Tada im otac reče: "Djeco moja! Vi ste kao ovih sedam prutova. Biti ćete snažni samo ako budete složni!" Od tada su braća ponovo živjela u slozi.

SHTATË THUPRAT

PËRRALLË BOSHNJAKE NË GJUHËN SHQIPE

*D*ikur kishin qenë shtatë vëllëzër. Jetonin në harmoni... Asnjëherë nuk ishin ndarë. Së bashku shkonin në gjueti. Bashkërisht mund ta zinin të gjallë ariun, ujkun, tigrin. Njëherë e zunë edhe luanin. Kaluan shumë vite. Vëllëzërit u rritën. U martuan. Secili për vete e ndërtoi shtëpinë. Gjithnjë e më pak shoqëroheshin. Pastaj filluan edhe të grindeshin.

Duke u frikësuar se edhe të bijtë e tyre do të grinden keqazi, babai i thirri dhe u tha: “Fëmijët e mi, nesër ejani tek unë! Secili ta sjellë nga një thupër!”. Babai i lidhi në një tufë të shtatë thuprat dhe iu tha të bijëve: “Fëmijë të mi, dua të shoh se sa jeni të fuqishëm. Cili prej jush do t’i thyej këto thupra”.

Të bijtë e dëgjuan babain. Por, asnjëri prej tyre nuk arriti ta thejë tufën. Pastaj plaku e zgjidhi tufën dhe u tha të bijëve: “Provoni tani!”.

Të bijtë, secili e morren nga një thupër dhe i thyen me lehtësi.

Atëherë babai u tha: “Fëmijët e mi, ju jeni këto shtatë thupra, do të jeni të fuqishëm vetëm atëherë kur jeni të bashkuar!”

Që atëherë vëllëzërit përsëri jetuan në harmoni.

EFTA RANIKA

BOSNIACA PARAMIS IN ROMANI PARAMID

*J*ekhputi sinea efta pharall zhivinena lache asjekdrom ni ulladepen mashkar peste savore gjana bashka ando vosh te chuden von shahina te astaren vi gjuvde bahtije saro ruv, tigro, medo jekh puti astarde vi luano.

Nakle but bersh e phralla barile zhenisajlen sarsavo pese lacarde pe khera thaj sarsavo dive durona jekh katar o aver.

Palla kava nisisarde vi te hamper mashkar peste.

Katar i dar se vi amare chave ka ovollen problemja, majpallall vov akharda pe chavren teharin te aven ke leste, thaj te len sarsavo pesa pojek rran.

Pallakava lengo dad lja e rranja thaj phagllalen sa pe jek thaj phenda pe chavrenge mangav te dikhav se savo chavro si maj zurallo thaj savo chavro katar tumendar shajill te phagoll e rranja.

Sarsavo chavo jek po jek bhaglla e rrenjen

Palla kava lengo dad phenda lenge:

Shunenma chvralen tumen sen kalla rranja ako sen sllozhi-me si te oven zurale ako ni ulladon thaj beshen bashka?

Palla kava e phrall pale bashkisajle thaj zhivisarde ki slloga.

I SETTE BASTONI

FIABA BOSNIACA IN LINGUA ITALIANA

C'erano una volta sette fratelli che vivevano in armonia ed erano instancabili. Andavano a caccia insieme. Insieme avrebbero potuto cacciare vivo un orso, un lupo e una tigre. Una volta cacciarono pure un leone. Passarono gli anni e i fratelli crebbero e si sposarono. Ognuno costruì la propria casa e i fratelli cominciarono ad allontanarsi; avevano anche iniziato a litigare.

Il padre, per paura che i figli potessero arrivare a odiarsi, li chiamò e disse loro: "Figli miei, domani venite da me! Ognuno di voi dovrà portare un bastone".

Il giorno seguente il padre legò assieme i sette bastoni e disse ai figli: "Figli miei, voglio vedere quanto siete forti e chi di voi riuscirà a spezzare questi 7 bastoni".

I figli ascoltarono il padre, ma nessuno di loro riuscì a spezzare i sette bastoni legati assieme. Allora il vecchio li slegò e disse ai figli: "Provate adesso!" Ognuno di loro prese un bastone e lo ruppe con facilità.

Il padre allora disse: "Figli miei! Voi siete come questi sette bastoni. Siete forti solo quando siete uniti!"

Da allora i fratelli vissero di nuovo in armonia.

MUZIKANI FAMILIJA

Romani paramis in Romani paramid

FAMILJA MUZIKANTE

Përrallë rome në gjuhën shqipe

MUZIKALNA FAMILIJA

Romska priča na bosanskom jeziku

LA FAMIGLIA DEI MUSICISTI

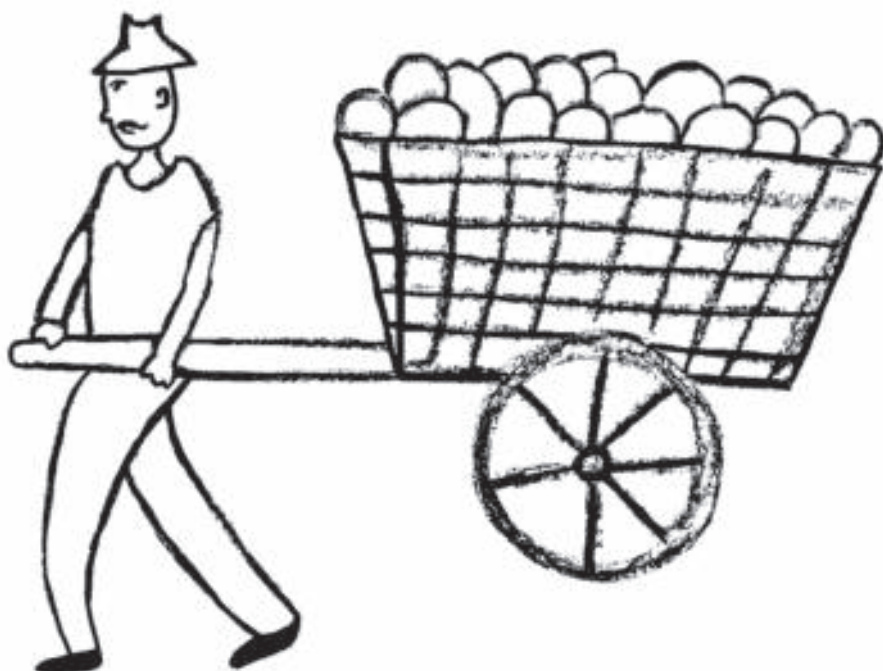
Fiaba rom in lingua italiana

MUZIKANI FAMILIJA

ROMANI PARAMIS IN ROMANI PARAMID

Sine amenge jekhe romani familija savi gjivdipena ande jekh gav kaj savurne sienna barvale, olla sinea corore olen sine samo jekh vordon kotar e phalli thaj jekh zalla phu.

Keren buti pepi phu soro gjive thaj ni iklena ando gav

soske khoni ni kamenalen.

Jekh dive pushle phe thaj qerde llafi so trubull te qera amen khaj amare gavutne te kamen amen thaj te respektin amen sar trubull.

Temange von te aven pasha pe gavutne von gjile thaj chinde instrumenta muzikake.

And lengi iniciativa von kerena muzika ande lengje khera ando gav thaj geja avile gjiko gjivdipe anpe khera.

E gavutne pele pishmani thaj pocnisarde te kamenle kana dikhle se I familia kerella buti thaj geja pashile pasha lende, thaj sose ni kamellalen khoni.

Palla kava e gavutne akhardelen ande abava anpe khe-
ra thaj pocnisarde te pocinenlen.

FAMILJA MUZIKANTE

PËRRALLË ROME NË GJUHËN SHQIPE

***N**a ishte njëherë një familje rome e cila jetonte në një fshat ku të gjithë ishin të pasur, përveç atyre. Ata kishin vetëm një qerre prej druri dhe pakëz tokë pune.*

Punonin tërë kohën, nuk ndaleshin fare edhe pse në fshat askush nuk i respektonte.

Një ditë prej ditësh pyetën veten: A thua çfarë duhet bërë që bashkëfshatrët t'i respektonin, nderonin dhe t'i donin ashtu si u takon?

Për të arritur qëllimin dhe për të qenë pjesë e fshatit me mundësitë e tyre i blenë ca vegla muzikore.

Me iniciativën e tyre merrnin pjesë në çdo gazmend që organizohej në fshatin ku ata jetonin duke bërë muzikë në shtëpitë e tyre.

Fshatarët filluan të ndërronin mendimin për këtë familje, duke parë që familja në fjalë nuk ndalej duke punuari dhe duke u ndjerë pjesë e tyre edhe pse nuk i donte askush. Fshatarët bashkërisht vendosën që këtë familje ta ftonin në dasmat e tyre për të bërë muzikë dhe filluan t'i paguanin. Nga ai moment të gjithë jetuan së bashku dhe të lumtur.

MUZIKALNA FAMILIJA

ROMSKA PRIČA NA BOSANSKOM JEZIKU

*B*ilo je jednom jedna romska familija, koja je živjela u jednom selu gdje su svi bili bogati, osim njih. Oni su imali samo jednu drvenu zapregu i malo radnog zemljišta.

Radili su cijelo vrijeme, nisu uopće stali, iako u selu niko ih nije poštovao.

Jednog se dana zapitaše: Šta bismo mi trebali raditi da bi ih suseljani poštovali, pozdravili i voljeli onako kako im pripada?

Da bi postigli cilj o tome da budu deo sela, njihovom mogućnošću kupiše muzičke instrumente.

Njihovom inicijativom prisustvovali su svakom veselju koja bi se priredila u selu gde su oni živjeli, svirajući muziku u njihovoj kući.

Seljani su počeli menjati njihovo mišljenje o ovoj familiji, uvidevši da pomenuta familija neprestano radi, i uvidevši da su oni njihov deo iako ih niko nije voleo. Seljani odlučiše da zajedno ovu familiju pozivaju u njihovim svadbama da sviraju muziku i počеше da im plaćaju.

Od tog trenutka svi živeše zajedno i sretni.

LA FAMIGLIA DEI MUSICISTI

FIABA ROM IN LINGUA ITALIANA

C'era una volta una famiglia Rom che viveva in un villaggio dove erano tutti ricchi, tranne loro. Avevano solo un carretto di legno e un piccolo terreno coltivabile.

Lavoravano per tutto il tempo, non si fermavano mai anche se in paese nessuno li rispettava.

Un giorno si chiesero: "Cosa potremmo fare per iniziare a farci rispettare dai nostri paesani, per farci voler bene come meriteremmo?"

Per diventare parte della comunità del villaggio, contando solo sulle proprie risorse e capacità, decisero di acquistare alcuni strumenti musicali.

Da quel giorno parteciparono a tutte le feste organizzate nel paese dove vivevano, suonando nella loro casa.

Gli abitanti del villaggio iniziarono a cambiare la loro opinione sulla famiglia Rom, vedendo il loro impegno, e cominciarono ad andare ad ascoltare la loro musica.

Gli abitanti del villaggio decisero quindi di invitarli a suonare ai matrimoni, riconoscendo loro un compenso.

Da quel momento vissero tutti assieme felici e contenti.

IL DRAGO DALLE SETTE TESTE

Fiaba italiana in lingua italiana

DRAGOI ME 7 KOKA

Përrallë italiane në gjuhën shqipe

AŽDAJA SA SEDAM GLAVA

Italijanska priča na bosanskom jeziku

O AZDAJA E EFTA SORENCAR

Italianski paramis in romani paramid

IL DRAGO DALLE SETTE TESTE

FIABA ITALIANA IN LINGUA ITALIANA

C'era una volta, in un paese lontano lontano, un piccolo villaggio vicino a una foresta. Nella foresta viveva una drago con sette teste; era davvero cattivissimo, aveva sempre fame ma gli piaceva mangiare solo i bambini. Tutti gli abitanti erano molto impauriti e i bambini non potevano giocare all'aperto per paura che venisse il drago.

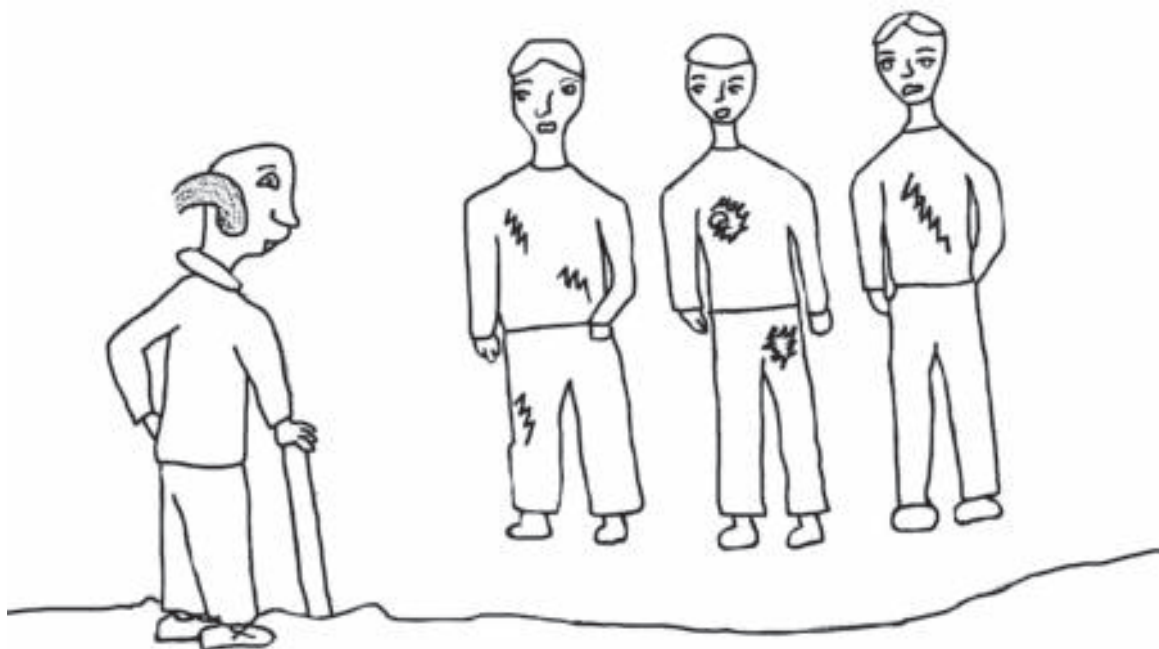

Un giorno arrivarono in paese 7 fratelli, e decisero subito di aiutare gli abitanti del villaggio uccidendo il drago. Cipriano, il più grande dei fratelli, disse: "Devo andare io, sono il maggiore". Ma dopo avere lottato a lungo con il drago tornò stanco e spaventato.

Poi provò Berto, che era il più forte, ma neppure lui riuscì a sconfiggere il drago.

Allora andò Paolino, che era il più furbo, ma niente.

Così una nonnina del villaggio suggerì: "Voi siete 7, come

le teste del drago. Se andate tutti insieme, e nello stesso momento gli tagliate tutte le 7 teste, il drago verrà sconfitto. Ricordate che l'unione fa la forza!"

Così fecero, e il drago venne sconfitto. Allora in paese fu festa grande, con canti e balli, e da allora gli abitanti vissero felici e contenti.

DRAGOI ME 7 KOKA

PËRRALLË ITALIANE NË GJUHËN SHQIPE

Na ishte njëherë në një vend të largët një fshat i vogël pranë një pylli. Në pyll jetonte një dragua me shtatë koka; Ai ishte me të vërtetë shumë i keq, ishte gjithmonë i uritur dhe i pëlqente të hante vetëm fëmijë. Të gjithë banorët ishin shumë të frikësuar dhe fëmijët nuk mundeshin të luanin jashtë për shkak të frikës së ardhjes së dragoit. Një ditë erdhën në fshat shtatë vëllezër dhe vendosën menjëherë për të ndihmuar fshatarët për të vrrarë dragoin. Cipriano, më i madhi i vëllezërve, tha: "Unë duhet të shkoj, unë jam më i madhi". Por, pas një lufte të gjatë me dragoin ai u kthye i lodhur dhe i frikësuar. Pastaj u përpoq Berto, i cili ishte më i forti, por edhe ai nuk arriti ta mposhte dragoin. Pastaj shkoi Paolino, i cili ishte i zgjuar, por asgjë. Një plakë e fshatit u sugjeroi: "Ju jeni 7, si kokat e dragoit. Nëse ju shkoni të gjithë së bashku dhe në të njëjtën kohë ia preni të shtatë krerët dragoi do të mposhtet. Mos harroni se bashkimi bën fuqinë!". Kështu që ata bënë atë dhe dragoi u mund. Pastaj, në vend u bë një festë e madhe, me këngë e valle dhe që atëherë banorët jetuan të lumtur.

AŽDAJA SA SEDAM GLAVA

ITALIJANSKA PRIČA NA BOSANSKOM JEZIKU

*B*ilo je jednom na jednom dalekom mjestu jedno malo selo u jednoj šumi. U šumi živjela je jedna aždaja sa sedam glava. Ona je doista bila zla, stalno je bila gladna a svidjelo joj se najviše da pojede samo djecu. Svi stanovnici su bili vrlo uplašeni a i djeca nisu mogla igrati napolju zbog straha dolaska aždaje. Jednoga dana dodjoše u selo sedmoru braće i odmah odlučiše da pomognu seljane da bi ubili aždaju.

Cipriano, najstariji od braće, reče: "Ja trebam ići, ja sam najstariji". Ali, nakon jedne duže borbe sa aždajom on se vraća umoren i uplašen. Zatim pokušao je Berto, koji je bio najsnažniji, ali i on nije uspio pobjediti aždaju. Zatim, išao je Paolino, koji je bio pametan, ali opet ništa.

Jedan starac u selu savjetovao ih je: "Vi ste 7, kao glave aždaje. Ukoliko svi budete išli zajedno, i istovremeno odjećete svih sedam glava, aždaja će biti pobjeđena. Ne zaboravite da ujedinjenje čini snagu!". Tako, oni učiniše ovako i aždaja je pobjeđena. Zatim, u mjestu je proslavljena velika pobjeda, pjesmom i igrom i odtada su živjeli sretni.

O AZDAJA E EHTA SORENCAR

ITALIANSKI PARAMIS IN ROMANI PARAMID

*S*ine amenge jek puti an jekh than durino an jekh gav cikno pasha jekh vosh, khaj gjivdinena jekh azdaja e ehta sorencar: vov sine cacimase buth gjungallo, sarsavo dive vov sine bokhallo thaj halla chavre.

Thaj sa e gavutne sinene buth daravne thaj e chavre ni shahina te khelena avri kotar lesi dar.

Jekh dive avile ando gav ehta pralla thaj linipe krajo khaj kave gav trubu te pomushrale thaj trubun te mudaren e dragoje.

Cipriano sine o baro phrall lenga thaj vov phenda me trubull te gjave se me sinem o majbaro phrall, le l sale bari lufta e dragojesa thaj kana irisajllo vov sesa buth qihnard thaj darando.

Palla kava gjillo o berto savo sine maj zurallo ama vi kava nashtisarda te mudaroll e dragoje. palla kava gjillo o paolino savo sine bizhaj ama vi kava khanici ni cerda.

Jekh phuro e gavesko phenda lenge tumen isen ehta phrall sar o shoro e dragojeko te gjilen savore ki grupa tumen ka shahin lese shera te chinen thaj geja e dragoje kha dobinle, thaj ma te bistren se o bashkallako cerell snaga.

Altina Muja

Geja khaj e phralla gjile thaj mudardele, palla kava ando gav cerde jekh bari festa gjilabde celled thaj palla kava von gjuvdisarde bi darako thaj bahtale.

REPUBBLICA DEL KOSOVO REPUBLIKA E KOSOVËS REPUBLIKA KOSOVO (Република Косово)

Kosova është një shtet i Gadishullit Ballkanik (Evropës Juglindore), e shpallur e pavarur në vitin 2008. Pas shpalljes së pavarësisë është njohur nga vetëm disa vende të OKB-esë, po ashtu edhe nga Bashkimi Evropian ka ende shtete që nuk e njohin Kosovën, si: Spanja, Sllovakia, Rumania, Greqia dhe Qipro.

Lloji i qeverisjes	Republikë parlamentare
Sipërfaqja	10.908 Km ²
Popullsia	1.734.000 ab. (në bazë të regjistrimit të vitit 2011)
Kryeqyteti	Prishtina (205.000 banor)
Monedha	Euro
Gjuha	Shqipe, Serbe (që të dyja, gjuhë zyrtare)

KUFIJTË

Kosova kufizohet në verilindje me Serbinë, në veriperëndim me Malin e Zi, në jug-përendim me Shqipërinë dhe jug-lindje me Republikën e Maqedonisë.

MALET

Në Kosovë janë prezent shumë male, më e larta është Gjerrica (2656 m.) pranë kufirit me Shqipërinë dhe Malin e Zi. E dyta është Bistra (2.640 m.), përgjatë kufirit me Maqedoninë.

LUMENJTË DHE LIQENET

Lumi më i rëndësishëm në Kosovë është Drini i Bardhe i cili rrjedhë për 122 km në

tokën kosovare. Lumi i dytë me gjatësi rreth 90 km quhet Sitnica.

Janë dy liqene të rëndësishme: ai artificial i Gazivodës (9,1 Km²),

ndërsa liqeni natyral më i madhi është ai i Radoniqit (6 Km²).

KLIMA

Klima në Kosovë është klimë kontinentale, me dimra të ftohta dhe vera të nxehta.

QYTETET MË TË RËNDËSISHME

Vendi është i ndarë në 37 komuna. Qytetet kryesore janë: Prishtina/Priština, Prizren dhe Pejë/Peć.

Prishtina është kryeqyteti dhe qyteti më i madhë në vend dhe ndodhet në qendër të Kosovës. Prizreni gjendet në pjesën jugore dhe është njëri

ndër vendet më të ruajtur të vendit. Është mjaftë atraktive kështjella që dominon në qytet.

Peja gjendet në pjesën ve-

ripërendimore të Kosovës, në kufi me Malin e Zi. Në Pejë gjendet Patriarkana e Pejës.

EKONOMIA

Kosova është vendi më i varfër në Evropë. Ekonomia e saj është akoma e mbështetur nga ndihmat ndërkombëtare. Sektori kryesor bazohet në kultivimin e grurit, misrit tëershëres dhe mbajtja dhe përkujdesja e bagëtive, kujave dhe deleve. Sektori dytësor më i rëndësishëm bazohet

në industrinë e minierave të plumbit. Në sektorin e tretë, fushat më të zhvilluara janë tregtia dhe turizmi.

POPULLATA

Kosova është një vend pak më i ndryshëm nga pikëpamje etnike dhe fetare. Në baza sta-

tistikore, 92% e popullatës është e përbërë nga shqiptarë, kurse numri tjetër përbëhet nga komunitetet tjera pakicë, si: serb, turq, boshnjak, goran, rom, ashkali, egjiptian dhe të tjera.

Sa i përket religjionit, 95.60% e popullatës janë të religjionit mysliman, 1.48 të krishterë (ortodoks) dhe 2.20 krishterë (katolik) dhe të tjera 0.71 %. Simbolet e tri religjioneve janë të dukshme në të gjitha qytetet.

Kosova është një vend shumë i ri, vendi më i ri në Evropë: pjesa më e madhe e popullatës ka se paku 35 vjet.

KUZHINA DHE TRADITA

Kuzhina e Kosovës është një kuzhinë ballkanike, e pasur me perime dhe mish. Në mesin e

ushqimeve tipike janë Ajvari, i përbërë nga spec, patëllxhani, hudhër dhe spec të djegës

që mund të hahet me bukë apo me mish. Bureku është një lloj torteje e njelmët, i mbushur

me djath, mish, spinaq, patate, etj.

Një ndër ushqimet tjetera tradicionale, është edhe flija, një lloj torteje e njelmët e përbërë nga shtresa brumi dhe krem (kajmak) e cila mund të hahet me spec dhe zakonisht me spec dhe kajmak.

Mes ëmbëlsirave më delicioze, është Trileqja, e përbërë nga një bazë të kekut i lagur me tri lloje të qumështit dhe një shtresë finale me karamel.

Në fund, kafa turke, tipike e të gjithë gadishullit Ballkanik. Kafa turke është shumë e dendur dhe përgaditet në një enë nga bakri. Para se ta pijmë duhet të presim disa minuta kështu që shtresa e

dendur te bie poshtë filxhanit. Depozita merrë forma të veçanta të cilat tradiciona-

lisht lexohen dhe e tregojnë të kaluarën dhe të ardhmën e dashurisë dhe parave që vijnë, shëndetin ose syrin e keq.

Kafja turke shërbehet me një gotë ujë që të rifreskohet goja

para shijes së përcjellur së bashku me një biskotë, çokolatë, karamel apo një llokum.

Pa marrë parasysh ndarjet që janë shkaktuar nga konfliktet ballkanike, riti i kafës mbetet element i përbashkët.

Kafja pihet ulur, asnjëherë mbi banak. Duke pasur një kafe përpara qjen kohë për mendime, ndarjen e tyre, te gjinden idea të reja, por edhe për te diskutuar gjëra të rëndësishme. Kafja në Ballkan, cila do që të jetë, espresso apo kafe turke, pihet në qetësi, në shoqëri dhe në cilëndo orë te ditës.

CONOSCIAMO LA REPUBBLICA DEL KOSOVO REPUBLIKA E KOSOVËS REPUBLIKA KOSOVO (Република Косово)

Il Kosovo è uno stato della penisola balcanica (Europa sud-orientale) proclamatosi indipendente dalla Serbia nel 2008. Dopo la dichiarazione di indipendenza, il Paese è stato riconosciuto solo da una parte della comunità internazionale; anche nell'Unione Europea, Spagna, Slovacchia, Romania, Grecia, e Cipro non riconoscono il Kosovo.

Forma di governo	Repubblica ² parlamentare
Superficie	10.908 Km ²
Popolazione	1.734.000 ab. (censimento 2011)
Capitale	Pristina (205.000 ab.)
Moneta	Euro
Lingua	Albanese, Serbo (entrambe ufficiali)

CONFINI

Il Kosovo confina a nord-est con la Serbia, a nord-ovest con il Montenegro, a sud-ovest con l'Albania e a sud-est con la Repubblica di Macedonia.

MONTAGNE

In Kosovo sono presenti molte montagne, la più alta è Gjeravica (2.656 m) vicina al confine con l'Albania e il Montenegro. La seconda è Bistra (2.640 m), lungo il confine con la Macedonia.

FIUMI E LAGHI

Il fiume più importante del Kosovo è il Drin Bianco che scorre per 122 Km sul suolo koso-

varo. Il secondo fiume, chiamato Sitnica, è lungo 90 Km. Due sono i laghi più importanti: quello artificiale di Gazivdë (9,1 Km²), e quello naturale più grande a Rado-niq (6 Km²).

CLIMA

Il clima che caratterizza il Kosovo è continentale, con freddi inverni e calde estati.

CITTÀ

Il Paese è diviso in 37 municipalità e le città principali sono Pristina (Prishtinë / Priština), Prizren e Peja (Pejë / Peć).

Pristina è la capitale ed è la città più grande del Paese, è situata al centro del Kosovo. Prizren si trova a sud ed è una delle città meglio conservate del Paese. Molto attrattivo il castello che domina la città. Peja si trova ad ovest del Ko-

sovo, al confine con il Montenegro. Ospita il Monastero patriarcale di Peć.

ECONOMIA

Il Kosovo è il Paese più povero d'Europa. La sua economia è ancora molto sostenuta dagli aiuti internazionali. Il settore primario si basa sulla coltivazione di grano, mais e avena, e

sull'allevamento di bovini, equini e ovini. Il settore secondario si basa sull'industria estrat-

tiva del piombo. Nel settore terziario le voci più sviluppate sono il commercio e il turismo.

POPOLAZIONE

Il Kosovo è un Paese molto vario dal punto di vista etnico e religioso. Il 92% della popolazione è composta da albanesi, sul territorio vivono inoltre le minoranze: serba, turca, bo-

sniaca, gorani, rom, ashkali, egiziana e altre.

Il 95,6% della popolazione è di religione musulmana, il 1,48% cristiano-ortodossa e il 2,20% cristiano-cattolica. Simboli di tutte e tre religioni sono presenti in tutte le città.

Il Kosovo è un Paese molto giovane, il più giovane d'Europa: la maggior parte della popolazione ha meno di 35 anni.

CUCINA E TRADIZIONI

La cucina del Kosovo è una cucina balcanica, ricca di verdure

e carne. Tra i piatti più tipici ci sono l'Ajvar, una composta di peperoni, melanzane, aglio e peperoncino da mangiare con il pane o con la carne e il burek,

una sorta di torta salata ripiena al formaggio o alla carne o agli spinaci. Altri piatti tradizionali sono la flja, una torta salata composta di vari strati di crepes e crema, e i peperoni in una salsa di formaggio

cremoso. Tra i dolci, delizioso il Trilece, un pan di spagna bagnato in tre tipi di latte e ricoperto di caramello.

E infine, il caffè turco, tipico di tutta la penisola balcanica. Il caffè turco è un caffè molto corposo e viene preparato in un bricchetto di rame.

Prima di berlo, necessita di qualche minuto di decantazione, perché la polvere si depositi sul fondo della tazzina. Il deposito assume forme particolari che tradi-

zionalmente vengono lette e raccontano passato e futuro, di amori e danaro in arrivo, di salute o malocchio.

Il caffè turco viene servito con un bicchiere d'acqua, per rinfrescare la bocca prima

della degustazione e con un biscottino, o un cioccolatino, o una caramella, o un rahat lokum (cubetto dolce e gommoso). Nonostante le divisioni causate dai conflitti balcanici, il rito del caffè rimane un elemento accomunante. Il caffè si prende seduti, mai al banco. Davanti a un caffè ci si prende il tempo: è un momento per pensare, condividere, trovare nuove idee, chiacchiere, ma anche per discutere di affari importanti.

Il caffè nei Balcani, che sia un espresso o un caffè turco, si prende con calma, in compagnia, ad ogni ora della giornata.

TREGIMET QË I KE LEXUAR MUND TË TË SHËRBEJNË
QË TË NJOHËSH NJË TEKST FANTASTIK, POR MUND
TË TË NDIHMOJNË QË TË PUNOSH MIRE ME SHOKËT
TUAJ. LEXO ME KUJDES E PASTAJ PERGJIGJU NË
PYETJET E MË POSHTME:

Kush është protagonisti i Historisë?

Kërko me një nga shokët tuaj, tre mbiemra për ta definuar!

Kush është kundërshtari, personazhi i keq, që është pengesë e protagonistit?

Gjej me një nga shokët tuaj tre mbiemra për ta definuar!

Në çfarë ambienti zhvillohet historia?

Me një nga shokët tuaj mundohuni ta imagjinoni dhe ta përshkruani! _____

Kush nga personazhet është ndihmësi apo elementi magjik, a është objekti apo personazhi që e ndihmon protagonistin që ta mposht kundërshtarin?

Së bashku me një nga shokët tuaj të bankës mundohuni ta imagjinoni një fund më ndryshe.

Çfarë të mëson kjo histori fantastike që mund të të shërbej në jetën e përditshme?

Të ka pëlqyer?

Me disa nga shokët tuaj pasi t'i lexoni të gjitha tregimet, mundohuni që të gjeni disa elemente të përbashkëta në të gjitha tregimet. _____

Tani kërkoni disa elemente të ndryshme!

A keni gjetur ndonjë fjali që përsëritet?

A ka ndonjë personazh që kanë karakteristika të ngjashme?

Cilat janë ato?

Krahasoni përgjigjet e juaja me ato të grupeve tjera!

ZARA

A dëshironi që të krijoni një përrallë tjetër?

*Ndërtoje zarin e përrallës duke
i përcjellë këto instruksione:*

në secilën faqe shkruaj:

EMRIN E PROTAGONISTIT

PERSONAZHET TJERA

EMRIN E KUNDËRSHTARIT

AMBIENTIN

NJË SFIDË QE PROTAGONISTI DUHET TA PËRBALLOJË

NDIHMËSIN E PROTAGONISTIT

Tani, hidhe zarin dhe filloje përrallen nga ajo pikë pastaj kaloja zarin shokut tjetër.

Ndajeni përrallën në sekuenca, vizatoni në një fletë secilën sekuencë, përziejani sekuencat dhe jepjani një grupi tjetër që t'i rregullojë në mënyrë kronologjike ato, në mënyrë që të ndërtohet historina dhe po ashtu të tregohet.

1. HYRJA

2. ZHVILLIMI I NGJARJËS

3. PËRFUNDIMI

I RACCONTI CHE HAI LETTO POSSONO SERVIRTI A CONOSCERE UN TESTO FANTASTICO, MA POSSONO FARTI LAVORARE BENE CON I TUOI COMPAGNI. LEGGI CON ATTENZIONE E POI RISPONDI ALLE DOMANDE SEGUENTI

Chi è il protagonista della storia?

Cerca con un tuo compagno tre aggettivi per definirlo.

Chi è l'antagonista, cioè il personaggio cattivo, che ostacola il protagonista?

Cerca con un tuo compagno tre aggettivi per definirlo.

In quale ambiente si svolge la storia?

Con un tuo compagno prova a immaginarlo e descriverlo.

Chi fra i personaggi è l'aiutante o l'elemento magico, cioè l'oggetto o il personaggio che aiuta il protagonista a sconfiggere l'antagonista?

Insieme al tuo compagno di banco prova a immaginare un finale diverso.

Cosa ti insegna questo racconto fantastico che può essere utile nella tua vita di tutti i giorni?

Ti è piaciuto?

Con alcuni tuoi compagni, dopo aver letto tutti i racconti, prova a trovare gli elementi comuni ai racconti.

E adesso cercate gli elementi differenti.

Avete trovato delle parole che si ripetono?

Ci sono personaggi che hanno caratteristiche simili?

Quali?

Confrontate le vostre risposte con quelle di altri gruppi.

DADO

Vuoi inventare altre fiabe?

*Costruisci il Dado della Fiaba che trovi alla fine del libretto
e segui queste istruzioni:*

su ogni faccia scrivi:

IL NOME DEL PROTAGONISTA

ALTRI PERSONAGGI

IL NOME DELL'ANTAGONISTA

L'AMBIENTE

UNA PROVA CHE IL PROTAGONISTA DEVE SUPERARE

L'AIUTO DEL PROTAGONISTA

Adesso lancia il dado e fai partire da quel punto la fiaba, poi passa il dado a un compagno.

*Dividete la fiaba in sequenze, disegnatte su un foglietto ogni sequenza, mescolate le sequenze e datele a un altro gruppo che dovrà rior-
dinarle in ordine cronologico per ricostruire la storia e raccontarla.*

1. INTRODUZIONE

2. SVILUPPO O SVOLGIMENTO

3. CONCLUSIONE O FINALE

Një përshëndetje të shkurtër për ta shprehur kënaqësinë e krijimit të këtij libri dhe për të falënderuar Docenti Senza Frontiere Onlus dhe Associazione Trentino con i Balcani për këtë punë. Ky produkt është shumë domethënës edhe për punën e rëndësishme të bërë nga mësuesit e shkollës Xhemajl Kada, po ashtu edhe për bashkëpunimin e ndërtuar gjatë viteve që sollën shkëmbime të rëndësishme të praktikës së mirë me shkollën trentinase Mattarello. Si drejtor, unë besoj që është e rëndësishme që të favorizohen takime dhe lidhje të tilla, në mënyrë që të përmirësohen sistemet tona shkollore.

Besim Avdimetaj

Drejtori i Drejtoratit për Arsim - Komuna e Pejës

Është një kënaqësi e madhe për të prezantuar këtë libër, produkt i bashkëpunimit mes shkollës sonë Xhemajl Kada dhe Shoqatat, Docenti Senza Frontiere Onlus dhe Associazione Trentino con i Balcani. Një punë e bërë me nxënësit tanë, libër i vogël por shumë i rëndësishëm, jo vetëm për shkak që ai tregon për kulturën e qytetit tonë dhe të etnive të ndryshme që frekuentojnë shkollën tonë, por edhe më shumë për shkak që fëmijët kanë punuar së bashku, duke i njohur historitë që tashmë janë harruar, trashëgimi e kulturës tonë. Një falënderim të përzemërt Trentinos: kjo punë nuk bën diçka tjetër veçse forcon miqësinë tonë tashmë shumëvjeçare.

Niman Alijaj

Drejtor i Shkollës fillore "Xhemajl Kada" - Pejë

Tashme disa vite të pranishëm në Pejë duke krijuar miqësi dhe ndërtuar ura, së pari humanitare e pastaj të zhvillimit lokal, kjo punë e bërë nga fëmijët e shkollës "Xhemajl Kada" nuk paraqet vetëm një pikë arritje, por një pikë të rëndësishme në rrugëtimin që për vite na çon drejt ndërtimit të marrëdhënieve dhe për të ecur së bashku drejt një Evrope më gjithpërfshirëse. "Trentino con" është një punë e bërë së bashku, me Shkollën "Xhemajl Kada", me Komunën e Pejës, me Docenti Senza Frontiere, por sidomos me burrat dhe gratë, dhe në këtë rast me fëmijët, të cilët besojnë në rëndësinë e takimit në mënyrë aktive.

Laura Bettini

Kryetarja e Associazione Trentino con i Balcani Onlus

Një libër përrallash në katër gjuhë prezanton një instrument didaktik për kompleksitetin e kohës sonë dhe fakti se ai ka për qëllim ndalimin e braktisjes së shkollës dhe të favorizojë përfshirjen, çka e bën atë edhe më të dobishme dhe të vlefshme. Ky libër mund të shihet si një fryt i vogël/i madh i bashkëpunimit ndërkombëtar për zhvillim, një objekt i vogël konkret i bashkëpunimit mes institucioneve, shoqërisë civile dhe vullnetarëve që vijnë nga shumë territore.

Sara Ferrari

*Drejtoreshë në Universitet për hulumtime, politika rinore,
mundësi të barabarta, bashkëpunim për zhvillim*

Na ishte njëherë ... - Një mbret – do të thonë lexuesit e rinjë. Jo, femijë, keni gabuar!

Na ishte njëherë Nimani, Gjylfidanja, Rossella, Daniela, Rossana, Shpresa, Iliri, Rukmanja, Maurizio, Michele, Agimi, Ganiu ... dhe përralla është bërë realitet: dija, të kuptuarit, pallafaqimi, pranimit i dallimeve, miqësia. Duke i falënderuar atyre që kanë ndërtuar ura me fjalë, hulumtime, shembuj dhe vepra.

Antoinette Decarli

Drejtoreshë e Institutit Comprensivo Aldeno Mattarello (Trento)

Bashkëpunimi, të punuarit së bashku, duke përfshirë mësimdhënësit koso-varë dhe italianë, nxënësit, familjet, institucionet lokale dhe shoqatat, janë elementet që ka përshkuar dhe e bëri të mundur zbatimin e projektit **“Edhe në Shtatë Shtator ... të gjithë në shkollë!”**. Për të promovuar përfshirjen dhe suksesin shkollor, ku mbledhja e përrallave ndërton njërin nga rezultatet e arritura, pavarësisht nga vështirësitë e pashmangshme.

Të diturit se si të jetojmë së bashku në partneritet është sfidë arsimore që karakterizon kompleksitetin e kontekstit të tanishëm social dhe angazhon si vend të parë Shkollën.

Përrallat për të qenë së bashku është në dispozicion për ata që duan të edukojnë veten dhe të tjerët, për të zbuluar atë se çfarë i bashkon dhe çfarë i ndan. Duke hulumtuar vlerat e përbashkëta për të kontribuar në zbatimin e një bashkëjetese të re, në shumësinë e kulturave të ndryshme.

Danila Buffoni

Presidente e Shoqatës “Docenti Senza Frontiere Onlus

Un breve saluto per esprimere la felicità per la produzione di questo libretto e ringraziare Docenti Senza Frontiere Onlus e l'Associazione Trentino con i Balcani per questo lavoro. Questo prodotto è molto significativo sia per l'importante lavoro svolto dai docenti nella scuola Xhemajl Kada, sia per la collaborazione costruita negli anni che ha portato importanti scambi di buone prassi con la scuola trentina di Mattarello. Come assessore credo sia importante favorire incontri e relazioni come queste per far crescere e migliorare i nostri sistemi scolastici.

Besim Avdimetaj

Assessore all'educazione - Municipalità di Pejë

È un enorme piacere presentare questo libretto, prodotto della collaborazione della nostra scuola Xhemajl Kada con le associazioni Docenti Senza Frontiere Onlus e Associazione Trentino con i Balcani. Un lavoro fatto con i nostri alunni, piccolo ma molto significativo non solo perché racconta della cultura della nostra città e delle varie etnie che abitano la nostra scuola, ma ancor più perché i bambini ci hanno lavorato assieme, conoscendo storie ormai dimenticate, patrimonio della nostra cultura. Un grazie di cuore al Trentino: questo lavoro non fa altro che rinsaldare la nostra amicizia ormai pluriennale.

Niman Alijaj

Direttore Scuola "Xhemajl Kada" di Pejë

Ormai da anni presenti a Pejë/Peć rinsaldando amicizie e costruendo ponti prima umanitari e poi di sviluppo locale, questo lavoro fatto dai bambini della scuola Xhemajl Kada rappresenta non un punto di arrivo, ma un importante punto nel percorso che ormai da anni ci porta a tessere relazioni e camminare assieme per un'Europa più inclusiva. "Trentino con" è un fare assieme, con la Scuola Xhemajl Kada, con la Municipalità di Pejë/Peć, con Docenti Senza Frontiere, ma soprattutto con uomini e donne, e in questo caso bambini, che credono fattivamente nell'importanza dell'incontro.

Laura Bettini

Presidentessa Associazione Trentino con i Balcani Onlus

Un libro di fiabe in quattro lingue rappresenta uno strumento didattico all'altezza delle complessità del nostro tempo e, il fatto poi che sia mirato a contenere la dispersione scolastica e a favorire l'inclusione, lo rende ancora più utile e apprezzabile. Questo libro può essere visto come un piccolo/grande frutto della cooperazione internazionale allo sviluppo, un piccolo oggetto concreto della collaborazione tra istituzioni, società civili e volontari provenienti da più territori.

Sara Ferrari

Assessora all'università e ricerca, politiche giovanili, pari opportunità, cooperazione allo sviluppo della Provincia autonoma di Trento

C'era una volta...-Un re!- diranno i piccoli lettori. No, ragazzi, avete sbagliato. C'era una volta Niman, Gjylfidane, Rossella, Daniela, Rossana, Shpresa, Ilir, Rukmane, Maurizio, Michele, Agim, Gani...e la fiaba è diventata realtà: conoscenza, comprensione, confronto, accettazione delle differenze, amicizia, crescita. Grazie a chi ha costruito ponti con le parole, la ricerca, l'esempio e le azioni.

Antonietta Decarli

Dirigente Istituto Comprensivo Aldeno Mattarello di Trento

La collaborazione, il fare insieme, coinvolgendo docenti kosovari e italiani, studenti, famiglie, Istituzioni del territorio, Associazioni, è l'elemento che ha permeato e resa possibile, pur tra le inevitabili difficoltà, l'attuazione del progetto "ANCHE A SHTAT SHTATORE...TUTTI A SCUOLA!" per promuovere inclusione e successo scolastico, di cui la raccolta di fiabe costituisce uno dei risultati conseguiti.

Saper vivere insieme nella collaborazione rappresenta la sfida educativa che caratterizza il complesso contesto sociale attuale e impegna in primo luogo la Scuola: FIABE PER STARE INSIEME è a disposizione di chi vuole educarsi ed educare a scoprire ciò che unisce piuttosto che ciò che divide, ricercando valori condivisi per contribuire all'attuazione di una nuova concittadinanza, nella pluralità di culture diverse.

Danila Buffoni

Presidente Associazione Docenti Senza Frontiere Onlus

FALENDERIM

Ky koleksion fantastik tekstesh është menduar “për të ndërtuar ura që na mësojnë të jetojmë së bashku” si një instrument përfshirës, mbi vlerësimin e identiteteve të ndryshme, për të edukuar dhe kuptuar ngjashmëritë e afërsisë ndërmjet kulturave të ndryshme dhe për të promovuar një bashkëjetesë të përbashkët.

Është fryt i një “bashkëpunimi ndërkulturor” nga punonjës kosovarë e italian: DSF falënderon të gjithë ata që besuan dhe u angazhuan për realizimin e saj, duke vendosur në dispozicion burime dhe aftësi personale për të arritur një objektiv të përbashkët edukues në favor të përfshirjes në mbrojtje të të drejtës për shkollim dhe për të ndaluar braktisjen e shkollës.

Një falënderim të veçantë për nxënësit e shkollës “Xhemajl Kada”, për tekstet dhe vizatimet e bukura. Mirënjohje të veçantë drejtorit të shkollës “Xhemajl Kada” Nimon Alijaj dhe kolegëve Gjylifdane Morina, Ilir Veseli, Violeta Sahatqiu, Rukmane Zekaj, Nexhat Kasapolli për shoqërimin profesional.

Falënderime të sinqerta

- Komunës së Pejës dhe Provinces Autonome të Trentos.
- Për ata që morën detyrën jo të thjeshtë për të përkthyer tekstet origjinale Agim Loxha për gjuhën boshnjake, Gani Toska për gjuhën Rome dhe Shpresa Sefaj për gjuhën shqipe.
- Operatorëve partnerë ATB Onlus - Trento dhe ATB Kosovë - Pejë, Pec, Laura Bettini, Maurizio Camin, Ornella Lanzuolo, Paola Filippi, Serena Vecchiatti, Elbert Krasniqi dhe Shpresa Sefaj për bashkëpunimin e domosdoshëm.
- Për punëtorët e kooperativës Arianna dhe kooperativës NPU për mirëpritje dhe dashurinë.
- Institutin e përbashkët Aldeno dhe Mattarello, Udhëheqëses Antonietta Decarli.
- Vullnetaret DSF Albertina Mustafa, Francesca Bogo, Maria Galati, Maria Luisa Magagnoli, Mariapaola Treglia, Maura Montuori, Miriam Rossi, Paola Mancini, për disponim e angazhim.
- Për skuadrën e DSF-së Rossella Rossetto, Elisabetta Soligo, Remo Omar Cinquanta, Michele Toccoli Danila Buffoni për koordinimin dhe vendosmërinë për zbatimin e projektit.

Ju falënderojmë të gjithëve atyre që dëshirojnë të përdorin këtë përmbledhje tekstesh për momentet e takimeve me miqtë e tyre.

RINGRAZIAMENTI

Questa raccolta di testi fantastici è stata pensata “per costruire ponti e imparare a vivere insieme”, come strumento inclusivo, valorizzante le diverse identità, per educare a cogliere somiglianze e vicinanze tra culture diverse al fine di promuovere una convivenza plurale.

È frutto di una “collaborazione interculturale” tra operatori kosovari e italiani: DSF e ATB ringraziano perciò tutti coloro che hanno creduto e si sono impegnati nella sua realizzazione, mettendo a disposizione risorse e competenze individuali per conseguire un comune obiettivo educativo a favore dell’inclusione, in difesa del diritto allo studio, per contenere la dispersione scolastica.

Un ringraziamento speciale agli alunni della scuola Xhemajl Kada di Pejë/Peć per i testi e i bellissimi disegni, coordinati dal professore di arte Nexhat Kasapolli.

Particolare gratitudine al Direttore della scuola Xhemajl Kada, Nimon Alijaj, e ai colleghi docenti Gjylfidane Morina, Ilir Veseli, Rukmane Zekaj, Violeta Sahatqiu, per l’accompagnamento professionale.

Ringraziamenti sinceri

- Alla municipalità di Pejë/Peć e alla Provincia Autonoma di Trento;
- a chi si è assunto il non facile compito di tradurre i testi originali: Agim Loxha per la lingua bosniaca, Gani Toska per la lingua romani e Shpresa Sefaj per la lingua albanese;
- agli operatori del partner ATB Onlus - Trento e ATB - Kosovo, Pejë/Peć, Laura Bettini, Maurizio Camin, Ornella Lanzuolo, Paola Filippi, Serena Vecchietti, Tiziano Beber, Elbert Krasniqi e Shpresa Sefaj, per l’indispensabile collaborazione;
- agli operatori della Cooperativa Arianna e della Cooperativa NPU per l’affettuosa accoglienza e ospitalità;
- all’Istituto Comprensivo Aldeno Mattarello e alla Dirigente Antonietta Decarli;
- ai volontari DSF Albertina Mustafa, Francesca Bogo, Maria Galati, Maria Luisa Magagnotti, Mariapaola Treglia, Maura Montuori, Miriam Rossi, Paola Mancini per la disponibilità e l’impegno;
- al team DSF, Rossella Rossetto, Elisabetta Soligo, Remo Omar Cinquanta, Michele Toccoli e Danila Buffoni per il coordinamento e la determinazione nell’attuazione del progetto.

Grazie infine a tutti coloro che vorranno utilizzare questa raccolta di testi per momenti di incontro e di amicizia.

